

3-4 SINFLARDA TARBIYA DARSINI SAMARALI TASHKIL ETISHNING SHAKL VA VOSITALARI

Xo'jaboyeva Aziza Rabbimqulovna

GuIDU ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(boshlang'ich ta'lim) ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistri

Annotatsiya. Ta'lim jarayonida 3-4-sinflarda tarbiya darsini o'tishning zamonaviy usullari, interfaol metodikalarining ahamiyati va bolalarning rivojlanishida ushbu fanning ahamiyati. Shuningdek, tarbiyaning samarasi tahlili, bola nutqini rivojlantiruvchi hamda so'z boyligini oshiruvchi topshiriq va vazifalardan unumli foydalanishi va o'qituvchilarning bu berilgan imkoniyatlardan to'g'ri foydalana olish metodlari va uning amaliy qo'llanishdagi o'rni haqida fikr va mulohazalar yuritiladi.

Kalit so'zlar: tarbiya, nutq, so'z boylik, metodlar, vatanparvarlik, ta'lim jarayoni, 3-4-sinf o'quvchilari, tarbiyaning ahamiyati.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun maxsus ishlangan o'quv dasturi ularning yoshi va o'ylash qobiliyati va aqliy mahoratiga mos ravishda ishlab chiqilgan bo'ladi. Bola yuqori sinflarga o'tish davomida o'quv dasturlari ham qiyinlashib boradi. Bu degani 3-4-sinflarda mavzular sodda tilda, o'yin metodlari bilan qiziqarli va oddiygina o'tilgan bo'lsa, endilikda ancha murakkablashadi va o'quvchilar oladigan ma'lumotlar hajmi ham kattalashadi. Ayniqsa, bolalarning ulg'ayishi jarayonida atrofdagi ko'plab omillar ularning tarbiyasiga ta'sir etadi. Ma'lumki, tarbiya shaxsda muayyan jismoniy, ruhiy, axloqiy, ma'naviy sifatlarni shakllantirishga qaratilgan amaliy pedagogik jarayon; insonning jamiyatda yashashi uchun zarur bo'lgan xususiyatlarga ega bo'lishini ta'minlash yo'lida ko'riladigan chora tadbirlar yigindisi bo'lib, maktablarda maxsus qaror orqali bu fanning o'tilishi o'quvchilar ongu shuurida vatanga muhabbat, ota-onalarni e'zozlash, katta yoshdagi insonlarga hurmat, umuman olgan ularning salohiyatli va madaniyatli inson bo'lib ulg'ayishlarida muhim ahamiyatga egadir. Bundan tashqari, aslida tarbiyaning boshi aslida avvalo oiladan boshlanadi. Maktab esa ilm ziyo maskanidir. Bu manzildan bolalar ma'rifatparvar shaxs bo'lib chiqishi zarur.

Tarbiya insonning insonligini ta'minlaydigan eng qadimiy va abadiy qadriyatdir. Aslida tarbiyasiz alohida odam ham, kishilik jamiyati ham mavjud bo'la olmaydi. Chunki odam va jamiyatning mavjudligini ta'minlaydigan qadriyatlar tarbiya tufayligina bir avloddan boshqasiga o'tadi. 3-4-sinf o'quvchilarining tarbiya fanidan saboq olishlari juda muhim ahamiyatiga ega. Ayniqsa, tarbiya darslarining metodikalarini tashkil etishda axborot kommunikatsion texnologiyalarni va vositalaridan foydalanish kerak. Insoniyatning ko'payishi tabiat qonuni bo'lgani kabi bola dunyoga kelgan kundan boshlab ota-onaning bola tarbiyasi uchun javobgarligi ham jamiyatimizning qonunidir. Azaldan bola tarbiyasi bilan yoshligidan, asosan, ona shug'ullangan, otaning asosiy vazifasi oilani boqish bo'lib, uyda bo'lgan vaqtda bolani nazorat qilib borishdan iborat edi. Bugungi bola o'tgan asr bolasidan keskin farq qiladi, o'zbek o'g'il-qizlari zamonaviy komil inson siymosiga ega bo'lmog'i lozim.

Tabiiyki, bu jarayonda oilaviy tarbiyaning o'rni beqiyos. Bola, asosan, oilada tarbiyalanadi. Oila o'z muhiti orqali bolaning dunyoqarashiga va xulqiga doimo o'z ta'sirini o'tkazib turadi. Ibn Sino ta'biricha "ota-ona bola tarbiyasini unga ism qo'yishdek oliyanob vazifadan boshlaydi". Bolaning jismonan sog'lom, mehnatsevar, madaniyatli intellektual salohiyatli bo'lib o'sishdan jamiyatimiz ham manfaatdordir. O'quv tarbiyaviy muassasalarning tarbiya borasidagi ishlari qanchalik yaxshi yo'lga qo'yilishidan qat'iy nazar, tarbiya masalalarini oila hal qiladi. Bog'cha va maktablar ta'lim bersa va tarbiyalasa, ota-onalar faqat tarbiyalabgina qolmay, ular bilan birga yashaydilar ham. Ota-onalarning farzand uchun fidoyi bo'lishligi o'zbek millatiga xos bo'lgan ajoyib fazilatdir. Bunda siz o'zingizni juda ko'klarga ko'tarib maqtab yubormang. Farzandingiz bilan iloji boricha bir kunda bir-bir yarim soat turli mavzularda

suhbatlashib turish uni sizga bo'lgan mehr-muhabbatini oshishiga o'zini qiynayotgan muammolari bilan o'rtoqlashishiga yo'l ochadi. Siz sabrli bo'ling, u sizdan nimanidir yashirayotganligini sezsangiz u nima ekanini talab qilib aytib berishiga majbur qilmang. Bu o'rinda sizning yoshligingizda kechgan qiziq voqealarni aytib berish, o'qigan kitoblaringizdagi qiziq voqealar haqida qisman so'zlab berish orqali uning sirlarini bilib olishingiz mumkin bo'ladi. Bilamizki, bolalar ayni 3-4 sinf bo'lishgan paytda ancha rivojlangan va tarbiyalashda ham taqlid qilishga moyillik paydo bo'ladi. Bu vaqtda to'g'ri dars o'tish metodikasi bilan bolalarni tarbiya qilishda bu fan muhimdir. Tarbiya jarayoni o'qituvchi va o'quvchi (tarbiyachi va tarbiyalanuvchi)lar o'rtasida tashkil etiluvchi hamda aniq maqsadga yo'naltirilgan hamkorlik jarayonidir.

Xulosa qilib aytganda, Tarbiya jarayonida bolalarning hayoti va faoliyatini pedagogik jihatdan to'g'ri uyushtirish g'oyat muhimdir. Faoliyat jarayonida bola tashqaridan kelayotgan tarbiyaviy ta'sirlarga nisbatan ma'lum munosabatda bo'ladi. Bu munosabat shaxsning ichki ehtiyoj va xohishlarini ifodalaydi. Psixolog va pedagoglarning tadqiqotlari shaxsga tashqi omillarning (xoh salbiy, xoh ijobiy) ta'siri bolaning ularga munosabatiga bog'likligini ko'rsatadi. Bola faoliyatini uyushtirishgina emas, balki tarbiyalanuvchining bu faoliyatga nisbatan turli kechinmalarni qanday anglashi, baholashi, his qilishi, ulardan o'zi uchun nimalarni olayotganligini bilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Boboxonov A. O'zbekistonda pedagogik fikr taraqqiyoti tarixidan. T.: "O'qituchi", 1967. 11-13 bet
2. Hoshimov K, Safo Ochil. O'zbek xalq pedagogikasi antologiyasi. T: "O'qituvchi" nashriyoti, 1995-yil, 460 bet.
3. Jonmatova O. Yusuf Xos Hojibning ta'lim – tarbiya to'g'risida. T.: "O'qituvchi", 1980. 14-bet
4. Rahimov S.R. Abu Ali Ibn Sinoning ta'lim-tarbiya haqida. T.: "O'qituvchi", 1967, -46 bet.
5. Tursunov N. Iqtisodiy tarbiya nazariyasi. Namangan, 2019, 114 bet